

Editörden

Ülkemizde birtakım yeni gelişmeler veya değişimler genellikle üzerinden çokça vakit geçtikten sonra ele alınmaktadır. Bu durum çoğu kez mevcut dünya ölçeğinde süregiden tartışmaların uzağında kalmayı beraberinde getirmekte ve nihayetinde ülkemizdeki araştırmalarda ya yurt dışında daha önce yapılan çalışmaların doğrudan aktarılmasına ya da güncel olmayan meselelere yoğunlaşılmasına neden olmaktadır. Söz konusu genel durumun iş ahlakı alanında da yaşanmaması İş Ahlakı Dergisinin hedeflerinden biri. Bu bağlamda derginin ülkemizde iş ahlakı konusunun giderek yaygınlaşan bir şekilde ele alınmasına yaptığı katkıyı görmek bizim açımızdan sevindirici.

Her sayısında alanının farklı sorunlarına ve temalarına yer vermeye çalıştığımız derginin beşinci sayısında özellikle son dönemde sıkça tartışılmakta olan iş ve meslek yapılarının değişimi konusunu değerlendiren iki önemli çalışma bulunuyor. Bunlardan ilki Yusuf Yüksel'in "Esnek Kapitalizm ve Altın Yakalı Çalışanlar" başlıklı makalesi. Son kırk yılda üretimde, çalışma biçimlerinde, mesleklerde, meslek algısında ve organizasyon yapılarında meydana gelen değişimleri ele alan Yüksel, *esnekliğe* ve *bilgiye* dayalı olarak mesleklerde yeni formların oluştuğunu belirtmektedir. Yüksel, *esnek* ve *bilgiye* dayalı sektörlerde profesyonel olarak çalışanlarla yaptığı mülakatlarla, bu yeni formun yeni bir çalışan sınıfın ortaya çıkmasına neden olduğunu belirliyor. Yeni çalışma biçimlerinde; kimlik kazandırma özelliğini kaybeden mesleklerin yerini işlerin almış olduğu da Yüksel'in saptamalarından... Meslek yerine gelen iş, işin dışına çıkarak gündelik hayatın bütün alanlarını kapsamaya başlamıştır.

Yusuf Yüksel nitel metodolojiyle hazırladığı makalesinde iş yaşamındaki değişimleri altın yakalı çalışanları merkeze alarak değerlendiriyor. Ancak bir de yakaları altından olmayan çalışanların iş yaşamlarıyla ilgili yeni gelişmeler var. Bu tür çalışanlar üzerine ise İş Ahlakı'nın bu sayısında Nalini Bikkina'yı okuyacağız. Bikkina, "BPO Call Centres: Psychosocial Issues and Related Ethical Conundrums"

başlıklı makalesinde *dış kaynak kullanımının (outsourcing)* iş süreçlerindeki uygulamalarından biri olan çağrı merkezi (call centers) uygulamalarını Hindistan bağlamında inceliyor. Dış kaynak kullanımı iş adedinin az, ücretlerin düşük olduğu ve sosyal güvence beklentisinin de fazla olmadığı ülkelere kaydırılmasını kapsamaktadır. Burada aynı dili konuşabilen ülkelere emeğin ucuzluğu ve maliyetlerin düşük olması nedeniyle iş süreçleri transfer edilmektedir. Örneğin Amerikalı birçok firma Hindistan'da call center açarak Amerika'daki müşterilerine hizmet vermektedir. Söz konusu merkezde çalışanlar dil bilmelerinin dışında hizmet verdikleri ülkenin saatlerine göre gündelik yaşamlarını düzenlemekte, müşterilerine daha yakın bir dil/aksan kullanabilmek için özel kurslar almakta, hizmet verdikleri ülkelerin gazete ve dergilerini takip etmektedir. Dolayısıyla Hindistanlı biri, Amerika'ya hiç gitmeden bir Amerikalıya Amerikalı gibi çok düşük ücretlerde hizmet verebilmektedir. Nalini Bikkina makalesinde dış kaynak kullanımının çalışanlar üzerinde oluşturduğu sosyopsikolojik sorunlara odaklanarak söz konusu iş sürecini değerlendiriyor. Önemli sosyopsikolojik sorunların yaşandığını tespit eden Bikkina'ya göre sorunların en belirginini aşırı tüketim alışkanlığıdır. Diğer taraftan çalışanlar batılı müşterilere hizmet vermek için kullandıkları kültürel tutum ile kendi kültürleri arasında kalmakta ve bu durum gerilimlerin yaşanmasına neden olmaktadır. Örneğin çalışanlar farklı kimliklere bürünmekte, kendilerini Hindistanlı olarak tanımlamaktan kaçınmakta, takma isimler kullanmakta ve aksanlarını batılılara benzetmektedirler. Dış kaynak kullanımı yarı eğitilmiş çalışan profiline iş süreçlerini farklı boyutlarıyla değiştirmektedir. Bu bağlamda Bikkina'nın saha araştırmasına dayalı bu çalışmanın iş süreçlerindeki değişimi anlamaya katkı sağlayacağına inanıyoruz.

İş süreçlerinin değişimini konu alan makalelerin yanı sıra bu sayıda, Türkiye'de iş ahlakıyla ilgili yaşanan gelişmeleri kapsamlı bir şekilde ele alan bir çalışma bulunuyor. Taha Eğri ve Lütfi Sunar'ın birlikte kaleme aldığı "Türkiye'de İş Ahlakı Ça-

lışmaları: Mevcut Durum ve Yönelimler” başlıklı makalede kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarının iş ahlakı alanına dair çalışmaları ve mevcut akademik tartışmalar değerlendiriliyor.

Dergideki bir diğer makale ise Kazak ve Türk yöneticilerin iş etiğine ilişkin tutum ve davranışları inceliyor. “Kazak ve Türk Yöneticilerin İş Etiğine İlişkin Tutum ve Davranışları” başlıklı makalede Arman Nurmakhamatuly, her iki ülkedeki kamu ve özel sektör işletmelerindeki yöneticilere yönelik yaptığı araştırmadan hareketle Türk yöneticilerin Kazak yöneticilere göre ahlaki değerlere daha fazla önem verdiği sonucuna ulaşılıyor.

“İş Ahlakı Uygulamalarının Çalışan Memnuniyeti İle İlişkisi” başlıklı makalede Sibel Çelik, işletmelerdeki ahlaki yönetim ve çalışan memnuniyeti arasındaki ilişkiyi ele alıyor. Çelik İstanbul’da bir katılım bankasında gerçekleştirdiği araştırma sonucunda iş ahlakı uygulamalarının çalışan memnuniyetini arttırdığını tespit ederek bu yöndeki uygulamaların hem çalışanın memnuniyetini hem de verimliliği etkilediğini gösteriyor.

Birikimler kısmının bu sayıdaki konuğu hocaların hocası Sabahattin Zaim. Yakın zamanda aramızdan ayrılan ve İslam ekonomisi, çalışma ekonomisi, sosyal siyaset alanlarında önemli çalışmalar yapan Prof. Dr. Sabahattin Zaim’in İslam ekonomisiyle ilgili –birçoğunun içinde kendisinin de bizzat yer almış olduğu– son 50 yıldaki çalışmaları ve gelişmeleri değerlendirdiği yazısı yer alıyor. Ayrıca bu bölümde Halil Zaim’in kaleme aldığı “Sabahattin Zaim ve Güzel İnsan Modeli” başlıklı yazısı, Sabahattin Zaim’in hayatını ve düşüncesini özetlemeye çalışıyor.

Tanıtım ve Deđerlendirmeler bölümünde ise Bülent Dilmaç, Muammer Öztürk ve Muaz Yanılmaz’ın yazıları yer alıyor.

6. sayısını *Türkiye’de Yolsuzluk* konusuna ayıran *İş Ahlakı Dergisi*, bu sayıdan itibaren özel dosya konularıyla da okuyucusuyla buluşacak. *Türkiye’de Yolsuzluk* konusunun kapsayıcı bir biçimde ele alınacağı 6. sayıya katkılarınızı bekliyoruz. Yolsuzluk sorununun çözümüne katkıda bulunmasını ümit ettiğimiz 6. sayıda görüşmek dileğiyle...

Halil Ekşi
Editör